

Czippán György-életútinterjú

Készítette: Frank Iván

A beszélgetés időpontja: 2016. október 24., Budapest

Szerkesztett, tömörített, lábjegyzetelt változat.

Frank Iván:

Még javában dúlt a II. világháború, amikor születted, 1943-at írtunk. Együtt vészelte át a család a harcokat?

Czippán György:

1943. június 5-én születtem. Inke a falu neve, ahol világra jöttem, Dél-Dunántúlon, Somogy és Zala megye határán található. Két éves voltam, amikor édesapám meghalt. Katonaként orosz fogságba esett valahol Leningrád környékén, ahonnan néhány társával megszökött, és elindultak hazafelé. Édesapám nagyon erős dohányos volt, és míg a többiek minden morzsát összeszedtek azt úton, ő cigarettacsikket gyűjtött, hogy legyen mit szívnia. Nagydaráb, úgy két méter magas ember volt, alig evett valamit, így aztán legyengült állapotba került. Amikor egy erdőn mentek át, rengeteg gombát találtak, azt ették, nyersen. Nem mérges gomba volt, de apám kiéhezve, lefogyva nagyon sokat evett belőle, és ebbe halt bele. Úgyhogy ott maradtunk édesanyámmal meg az apai nagyanyámmal, akinek a férje – az én nagyapám – az I. világháborúban halt meg. Apám egy 1945 után „jelentősnek” mondható birtokot hagyott örökül, amit korábban maga művelt. Ez a „jelentős” birtok körülbelül tizenöt hold földet jelent, ami némi erdőből meg szőlőből állt. Ehhez tudni kell még, hogy Somogynak ez a része csupa homok, nem volt tehát túl értékes a föld. Ott maradt mindenestre a család – két nő és egy kisgyerek – férfi nélkül, aki képes lett volna megművelni a földet, rendben tartani a birtokot, hogy meg tudjanak élni. Anyám ráadásul egy jó módú iparoscsaládból származott, az édesapja Fiumében, majd utána Zalaegerszegen volt vasutas, és hát ő – akit az akkori körülmények között úri módon neveltek – semmit sem értett a földműveléshez. Mindez az ötvenes évek elején nem nagyon érdekelte az akkori Államvédelmi Hatóságot.¹ 1951-ben egyik éjjel – ahogy szokták – megjelentek egy ponyvás teherautóval és fel akarták pakolni rá a családot.

Frank Iván:

Az akkori fogalmak szerint birtokosnak számítottatok, és mint ilyen, osztályidegennek, tehát a nép ellenségének?

Czippán György:

Ha nem is birtokosnak, jó módú parasztnak, azaz kuláknak. Ami ebben az esetben sehogy sem volt igaz: sem parasztnak nem voltunk, sem jó módúak, bár ott volt a nyakunkon az a rengeteg föld. Szerencsénkre a szomszédban lakó körzeti orvos szívbetegnek mondta anyámat, és azt ígérte, hogy másnapra kiállít erről egy igazolást. Rendben van – mondták –, akkor holnap visszajönnek. Ez éjjel kettőkor történt egy tök sötét faluban, állig felfegyverzett ávósok pakolták fel az embereket teherautókra, és vitték el őket ki tudja hová. Mi megúsztuk.

Frank Iván:

És mi történt, visszajöttek?

¹Az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) a magyarországi pártállami diktatúra éveiben részben titkosan tevékenykedő államvédelmi szervezet volt 1948 és 1956 között. Feladata hivatalosan a rendszer ellenfeleinek üldözése, a rendszer és vezetőinek védelme.

Czippán György:

Ahogy mondtam, éjjel nem vittek el bennünket, úgymond, megkegyelmeztek, hogy majd visszajönnek a betegséget igazoló papírokért. Másnap reggel aztán anyám mindent otthagyt, felmarkolt engem is, és felutaztunk Budapestre. Csepelen élt az édesanyjának a testvére, ő fogadott be bennünket. Hosszú ideig anyám nem mert bejelentkezni sehová, tíz évig bujdosunk Szigethalmon, Szigetszentmiklóson, meg még jó néhány helyen. Olyan albérletekben laktunk, ahová nem kellett bejelentkezni, mert anyám attól tartott, hogy még mindig olyan a helyzet, hogy elviszik. Közben megváltozott a rendszer, csak hát ő erről semmit nem tudott.

Frank Iván:

Térjünk kicsit vissza édesapádra. Ő a háború előtt azt a földet művelte, amiről beszéltél, soha nem volt más foglalkozása?

Czippán György:

Nem, mindig is földműves volt. Jómagam pedig apa nélkül nőttem fel, albérletből albérletbe költözve.

Frank Iván:

Ilyen mostoha körülmények között hogy végezted a tanulmányaidat? Vándoroltál iskoláról iskolára?

Czippán György:

Végig Csepelre, a Dózsa György Általános Iskolába jártam, ami a mai Gombos téren van. Mert igaz, hogy a lakásunkat gyakran váltottuk, de mindig azon a környéken éltünk.

Frank Iván:

Elvégezted tehát a nyolc általánost. Hogyan választottál pályát?

Czippán György:

Nyolcadik után anyám azt szerette volna, ha valami szakmát választok, ha mondjuk, villanyszerelőnek, vagy valami ilyesminek állok. De az egyik tanárom rábeszélte, hogy írasson gimnáziumba, mert – amint mondta – olyan értelmes gyerek vagyok. Nem voltam szupertanuló, de kétség kívül annak látszottam.

Frank Iván:

Ezt hogy érted?

Czippán György:

Az igazság az, hogy kedveltek a tanárain. Az osztályzataim olyan négyes körüliek voltak, de alkalmasnak találtak arra, hogy gimnáziumba járhassak. Beírtattak a Jedlik Ányos Gimnáziumba, ami az egyetlen gimnázium volt akkoriban Csepelen. Tizenhat éves koromig jártam oda, tehát a másodikat fejeztem be, amikor anyámat kirúgták a munkahelyéről.

Frank Iván:

Arról még nem is beszéltünk, hogy édesanyád hol dolgozott ebben az időben.

Czippán György:

A Csepel Művekben² volt raktáros. Harmincezren dolgoztak ebben a hatalmas gyárban.

Frank Iván:

1956 előtt Rákosi Művek volt a neve.

Czippán György:

Még korábban pedig Weiss Manfréd Művek. Szóval tizenhat éves koromban anyámat kirúgták, és miközben az volt a hivatalos szöveg, hogy Magyarországon nincs munkanélküliség, három évig sehová nem vették fel. Egy vizsgálaton kiderült, hogy szívbeteg, így alkalmatlan a munkavégzésre. Ott kellett hát hagynom a gimnáziumot, és el kellett mennem dolgozni. A Magyar Posztógyárban helyezkedtem el, ami ott volt a szomszédunkban. Fizikai munkát végeztem, ráadásul három műszakban.

Frank Iván:

Nyilván segéd munkásnak vettek fel.

Czippán György:

Így van, de három év múltán már segédművezető lettem, ami annak idején, a helyi körülmények között nagy karriernek számított. A főnökeim fantáziát láttak bennem, azt mondták, gyorsan tanul ez a gyerek.

Frank Iván:

Szóval tizenkilenc éves korodra példás karriert futottál be. De mikor kezdted komolyabban érdeklődni az írás, az irodalom iránt? Egyáltalán: mi keltette fel az érdeklődésed?

Czippán György:

Már diákként jártam a Csepel Művek Munkásotthonába. Volt ott egy irodalmi baráti kör, ahol festők, írók, költők, és sokan mások is megfordultak. Kassák Lajos³ volt a patrónus, a gyakorlati teendőket pedig egy másik Lajos, Tamási Lajos⁴ intézte, aki '56 előtt híres, befutott költőnek számított, csak hogy '56-ban megírta a *Piros a vér a pesti utcán* című verset, ezért aztán teljesen háttérbe szorították és száműzték a perifériára, Csepelre. Ez nekünk jól jött, az *Olvasó Munkás* című fórumunk hetente jelent meg, annak volt havonta egy irodalmi melléklete. Oda lehetett írogatni, ott jöttek le a verseim, meg festegettem is annak idején.

Frank Iván:

Korábban is írtál verseket, vagy a már nyomtatásban megjelent verseid voltak a zsenyéid?

Czippán György:

Otthon, a saját szórakozásomra, persze. Az asztalfióknak. De nyomtatásban először az *Olvasó Munkás* havi mellékletében jelentek meg. Nagyon szerettem a verseket és rettenetes

² A Weiss Manfréd Acél- és Fémművek (a köznyelvben Csepel Művek) a 20. század első felének kiemelkedő nagyüzeme volt a Csepel-szigeten. Az I. világháború idején az Osztrák–Magyar Monarchia második legnagyobb hadiüzemévé növekedett, alapító tulajdonosa a pesti születésű Weiss Manfréd.

³ Kassák Lajos (1887–1967) Kossuth-díjas író, költő, műfordító, képzőművész. A magyarországi avantgárd művészet egyik jellegzetes képviselője.

⁴ Tamási Lajos (1923–1992) József Attila-díjas költő.

utánérzés ihlette költeményeket fabrikáltam. Őszintén megmondva nem volt jelentős a költészetem.

Frank Iván:

Azért jó érzés lehetett nyomtatva látni az írásaidat. Hány éves voltál akkor?

Czippán György:

Huszonegy. Ennek köszönhettem, hogy a *Csepel újság*hoz kerültem, ahol aztán másfél évig dolgoztam. Közben befejeztem a középiskolát a pesterzsébeti Kossuth Lajos Gimnáziumban, esti tagozaton. Tovább akartam tanulni, mindenáron a jogot szerettem volna elvégezni, mert nagyon izgatott a hatalom mechanizmusa, hogy hogyan tud két-három, nem is teljesen normális és nem is teljesen épeszű ember milliók fölött uralkodni.

Frank Iván:

És sikerült bekerülnöd a jogra?

Czippán György:

Akkor még nem. Abban az időben a párttitkár aláírása kellett, ha valaki esti tagozaton tovább akart tanulni. Amikor bementem az akkori munkahelyemen a párttitkárhoz, hogy írja alá a jelentkezési lapomat, azt mondta, hogy minden további nélkül aláírja, de az a feltétele, hogy be kell lépnem a pártba. Mondtam, hogy nekem soha életemben semmi közöm nem volt a mozgalomhoz, nem voltam kisdobos, nem voltam úttörő, nem voltam KISZ-tag, semmi nem voltam. Azt mondta, őt ez nem érdekli, viszont csak akkor írja alá az egyetemi felvételi jelentkezésemet, ha belépek a pártba. Ha ez kell, hát legyen, rendben van, belépek. Ennek fejében aláírta, de mint kiderült, átvert egy kissé. Mert – ezt később mondta el – a gyárnak nincs szüksége jogászra, viszont közgazdászra igen, ezért a közgazdasági egyetemre javasolt. Mit volt mit tenni, oda felvételiztem, be is kerültem és egy évet le is húztam ott. De aztán nem ment. Nem érdekelt a közgazdaságtan, nem érdekelt a matematika, a számvitel, úgyhogy abbahagytam az iskolát, viszont – mert kellett a felsőfokú végzettség – a könnyebb utat választottam. Volt akkoriban egy hároméves képzés, a Marxista-Leninista Esti Egyetem,⁵ és ha a három év után annak valamilyen szakosítóját elvégezte az ember, azt elfogadták felsőfokú végzettségnek. Meg is szereztem, a diplomám egyenértékű volt az akkori tanári diplomával.

Frank Iván:

Feladtad, hogy jogra járj? Hiszen igazán az érdekelt.

Czippán György:

Nem, nem adtam fel. Ezután jelentkeztem a jogra, és minden további nélkül fel is vettek.

Frank Iván:

Akkor már nem kellett semmiféle javaslat?

Czippán György:

Akkor már nem. Harminc évesen kezdtem el a jogot, és szerencsésen el is végeztem.

Frank Iván:

⁵ A pártállam idején az MSZMP esti iskolája, ahol úgynevezett tudományos szocializmust, politikai gazdaságtant és a filozófia alapjait tanították. Sokan ezzel pótolták a felsőfokú tanulmányaikat.

Közben lépned kellett az újságírói pályán is, vagy még a *Csepel újságnál* dolgoztál?

Czippán György:

Nem, ahogy mondtam, onnan másfél év után eljöttem – tulajdonképpen nem is önszántamból –, aztán a hétfőente megjelenő *Hétfői Hírek*hez kerültem. Ez a lap egy kicsit különbözött a pártsajtó többi orgánumatól, kicsit érdekesebb, kicsit bulvárosabb volt, a stílusa is eltért az akkor szinte kötelező sajtónyelvtől.

Frank Iván:

Azt mondd, nem te kerestél új munkahelyet. Abban az időben nem volt könnyű országos laphoz kerülni. Ha nem te akartad, akkor hogy sikerült? Ki segített?

Czippán György:

Ez egy jó történet. Nagy divat volt akkoriban a *Csepel újságnál* a csocsózás. Éppen életre-halálra menő meccset vívtunk egymással, amikor jött a titkárnő és mondta, hogy Gyuri gyere a telefonhoz, mert keres a *Hétfői Hírek* főszerkesztő-helyettese, Révész Gyula. Fel voltam készülve, hogy valaki szórakozik velem. Gyakran hülyéskedtünk egymással úgy, hogy valami nagynevű lap nevében, elváltozott hangon telefonáltunk, hogy keresik az illetőt, mondjuk a *New York Timestől* vagy az *Economisttől*. Szóval azt gondoltam átverés, de azért felvettem a telefont. Gyula bácsi mély, rekedtes hangon szólt bele, mert akkor már gégerákja volt, előrehaladott állapotban. Mondta, hogy Czippán elvtárs hallottuk, hogy maga ide szeretne jönni. Azt sem tudom, hogy mi ez a lap, válaszoltam, ugyan hogy kerülnék én oda? Szóval valóban átverés, gondoltam, és azt találtam mondani, hogy – Tudod, mit? Szórakozzál az anyukáddal! – és levágtam a telefont.

Frank Iván:

Ezzel akár véget is érhetett volna a karriered.

Czippán György:

De nem így lett. Tíz perc múlva csörgött megint a telefon, és kiderült, hogy valóban Révész Gyuszi bácsi hívott. Elnézést kértem, de mondtam neki, hogy én bizony nem jelentkeztem sehová. Lehet, hogy így van, mondta, mindenesetre jöjjön be, megbeszéljük. Így is tettem, és az akkori idők szokásával ellentétben azonnal felvettek a *Hétfői Hírek*hez. Egyből munkaviszonyba, miközben néhányan már két-három éve dolgoztak ott olyan szerződésekkel, amiket két-három hónapra kötöttek. Ez a lap minden szempontból jó munkahelynek számított: jó fizetés, prémium, sok mindenről lehetett írni, emiatt nagyon nehéz volt oda bekerülni. Mindenki azt gondolta, hogy én valakinek a valakije vagyok, miközben ebből semmi nem volt igaz, mindenesetre nagyon sokáig viseltem magamon ezt a bélyeget.

Frank Iván:

Ma sem tudod, hogy minek köszönhetted a szerencsét?

Czippán György:

Sokkal később megtudtam, méghozzá nem is akármilyen körülmények között. Akkoriban az volt a szokás, hogy a párközpontból kiöregedett munkatársakat igyekeztek valamilyen zsirosabb állásba helyezni. Lakatos Ernő⁶ volt az Agitációs és Propaganda Osztály, a hírhedt APÓ vezetője az MSZMP Központi Bizottságában, és itt dolgozott az az ügyintéző, akit később, mint a *Tükör* című hetilap főszerkesztő-helyettesét ismertem meg.

⁶ Lakatos Ernő (1930) 1982 és 1988 között az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztály vezetője volt, ahová a sajtóirányítás is tartozott. Ma nyugdíjas.

Úgy hozta a sors, hogy egy alkalommal egymás mellett pisiltünk egy vizeldében, és mondtam, hogy Feri, te állítólag tudod, hogy kerültem a *Hétfői Hírek*hez.

Akkor elmesélte. Amikor megüresedett egy fix állás a lapnál, mindenki rástartolt. A kiadó igazgatója, a főszerkesztő, a párttitkár, mind hozta volna a saját jelöltjét. Mondtam nekik, hogy állapotodjanak meg egymással, döntsék el, kié lesz a státusz. Nem jutottak dűlőre, erre azt mondtam, hogy rendben, akkor majd én fogok valakit kinevezni. – Jó, de nálad hogy kerültem én szóba? – értetlenkedtem. Azt mondta, nem kerültél szóba, hanem lapoztam az üzemi laposok listáját, és böktém egyet az ujjammal.

Frank Iván:

Hihetetlen történet.

Czippán György:

Pedig pontosan így történt. 1968-tól 1976-ig voltam a lapnál és szerettem ott dolgozni, mert nagyon rendes gárda gyűlt össze, és ki lehetett jönni a főnökséggel is. Az akkori mértékkel mérve a *Hétfői Hírek* szinte jobboldalinak számított. A lap minden héten háromszor jelent meg, szombat délután, szombat este és vasárnap reggel. És nemcsak politikával foglalkozott, hanem bulvártémákat is fel lehetett dolgozni, illetve nagyon erős volt a bűnügyi, és a sportrovat.

Frank Iván:

Emlékszem, a lap stílusa is egészen más volt, mint általában a hivatalos pártsajtóé.

Czippán György:

Ez főleg a lap olvasószerkesztőjének, Turi Andrásnak⁷ volt köszönhető, aki kézbe vette a kéziratokat, és megjelenési formába öntötte őket. Nagy, vastag filctollal dolgozott, azzal húzta ki egymás után a sorokat. Az egyik újságíró kollégám mindig ott lófrált az ajtaja előtt – a Turi Bandi mindig nyitott ajtónál dolgozott – és látta, ahogy sorról-sorra rövidülnek az írások. Pusztulnak a sorok, pusztulnak a sorok!– kiáltozta, és a kihúzott sorokkal együtt némi pénzt is kihúzott a zsebünkéből a kegyetlen olvasószerkesztő. A fizetésünk két részből állt ugyanis, az alaphérből és a prémiumból. Utóbbit a megjelent sorok után kaptuk, úgyhogy amennyit Bandi kivett, annyival kevesebb lett a prémiumunk.

Frank Iván:

Szóval zsebre ment a stilizálás...

Czippán György:

Hát, igen. De hadd meséljek el Bandival kapcsolatban egy történetet. Kicsit jellemző az akkori társadalomra. Volt egy másik olvasószerkesztő is a lapnál, Zsombor János,⁸ kedves, aranyos ember. Egymással szemben, összetolt íróasztalnál ültek Bandival, akkor már vagy

⁷ Turi Turgonyi András (1919–2002) a magyar újságírás egyik kiemelkedő egyénisége. 1938-ban az *Esti Lapok*nál kezdte a pályáját, dolgozott a *Szabad Szó*, a *Friss Újság* munkatársaként. Az *Esti Hírlap* alapítója, később a *Hétfői Hírek* olvasószerkesztője, a *Reform*, majd a *Blikk* szerkesztője volt, ezen felül számos történelmi rádiójáték szerzője.

⁸ Zsombor János (1917–1984) a II. világháborúban katonaként csatlakozott az orosz partizánokhoz. 1945-től 1948-ig a szovjet hadsereg lapja, az *Új Szó* szerkesztőségében dolgozott, 1948–49-ben az *Őrsvezető* című havilap szerkesztője, 1949-ben a *Pajtás* című képes gyermekújság főszerkesztője. 1950-ben a Külügyminisztériumban a Sajtóosztályt vezette, majd a Tájékoztatói Osztály élére került. 1958–60-ban a *Népszabadság* moszkvai tudósítója, 1960-tól nyugdíjazásáig a *Hétfői Hírek* olvasószerkesztője volt. Orosz meséket, ifjúsági regényeket és novellákat is fordított.

tizenöt éve. Annyit tudtunk, hogy a Turi Bandi pilóta volt a háborúban a magyar hadseregnél. Azt is tudtuk, hogy Zsombor viszont Illés Bélával⁹ együtt vonult át a Kárpátokon.

Frank Iván:

Illés Béla sokáig élt a Szovjetunióban, és tisztként szolgált a Vörös Hadseregben. A *Kárpáti rapszódia* című könyvében ír is erről.

Czippán György:

Így van. De a történet: egy alkalommal a szerkesztőségi ülés után volt és egy kis piálás, és ennek hatására – amit korábban soha nem tettek meg – Bandiék elkezdtek mesélni az életükről. Zsombor arról, hogy amikor odaértek a magyar határhoz, volt ott egy tisztás. Egyik szélén az oroszok, szemben meg az ellenséges magyar és német csapatok. És mivel a parancsnokai tudták, hogy Zsombor magyar, ezért őt bízták meg, hogy szólítsa fel megadásra az ellenséges egységeket. Oda is ment a szócsővel a tisztáshoz, és elkiáltotta magát, hogy adják meg magukat. Amikor a történet elhangzott, fagyos csend lett a szerkesztőségi szobában, egyszer csak felállt Turi Bandi, és azt mondta: – János, te voltál az? Már évek óta együtt dolgoztak, és csak akkor derült ki, hogy valaha halálos ellenségként álltak egymással szemben a fronton.

Frank Iván:

Abban az időben nem volt ritka, hogy akik korábban halálos ellenségek voltak, később nagy egyetértésben dolgoztak együtt. De menjünk tovább. A rendszerváltás előtt a pályakezdő újságíróknak felvételizniük kellett a Magyar Újságírók Országos Szövetsége¹⁰ újságíró iskolájába, csak annak elvégzése után lehetett valaki újságíró és egyben a MÚOSZ tagja.

Czippán György:

Ezt én megúsztam.

Frank Iván:

Nem is végeztél újságíróiskolát?

Czippán György:

Nem. Viszont tanítottam, mert MÚOSZ-tagnak azért felvettek. Az történt, hogy a magyar Cirkusz és Varieté Vállalat gárdája olaszországi vendégszereplésből tért haza, a Nyugati pályaudvaron elszabadult az egyik oroszlán, és ott lófrált a környéken. Mindenki futott, amerre látott, a gondozók sem tudták befogni. Aztán jött egy fiatal, vékony, hosszú hajú srác, és mondta, hogy majd ő megpróbálja. Odament az oroszlánhoz, beleharapott az orrába, majd odavezette a ketrechez, és szépen betessékelt. Másnap mindenki hahotázva mesélte a történetet, én viszont azonnal felkeltem és elrohantam a cirkuszba, megkerestem a fiút, és készítettem vele egy interjút, képekkel. Ez volt a belépőm.

Frank Iván:

Hogyan, milyen körülmények között éltél abban az időben?

⁹ Illés Béla (1895–1974) kétszeres Kossuth-díjas író, újságíró. Első írásait a *Nyugat* közölte. 1919-ben emigrált, politikai nézetei miatt több országból is kiutasították, végül 1923-ban a Szovjetunióba költözött, ahol a *Sarló és Kalapács* című újság munkatársa lett. A szovjet hadsereg őrnagyaként részt vett Budapest ostromában. 1950 és 1956 között az *Irodalmi Újság* főszerkesztője volt. 1957 és 1959 között az *Élet és Irodalom* szerkesztőbizottsági tagja volt.

¹⁰ Magyar Újságírók Országos Szövetsége. A múlt században alakult, nagy hagyományokkal rendelkező, jelenleg is a legnagyobb létszámú újságíró szakmai és kulturális szervezet.

Czippán György:

Nagyon mostoha körülmények között. Egészen fiatalon, húszéves koromban megnősültem, huszonkét éves koromban megszületett a fiam, és természetesen albérletben laktunk Csepelen, egy fűtetlen házban. 3x3 méteres szoba, a falak betonból, ráadásul a tető is betonból készült. Irtózatos hideg volt, a szobát egyszerűen nem lehetett kifűteni, ha volt is mivel tüzelnünk. Gyakorlatilag nem is volt kilátásom arra, hogy valaha az életben jobb körülmények közé kerüljek. Öt év házasság után elváltam, részben azért, mert így a feleségem valamilyen kapcsolatok révén hozzájuthatott egy KISZ-lakáshoz.¹¹ Ebben a lakásban élt negyvenvalahány évig a fiammal együtt. Én pedig ismét albérletbe költöztem a Vörösmarty utcába, közel az Oktogonhoz.

Frank Iván:

Mikor jutottál lakáshoz?

Czippán György:

Harminchárom éves voltam, amikor beköltözhettem az első saját otthonomba. És nem akárhogy sikerült. Tudni kell, hogy a 43-as Építőipari Vállalat építette Budapesten a lakótelepeket, a panelházakat. Az igazgatóval többször készítettem már interjút, úgyhogy lehet mondani, hogy jó ismerősök voltunk. Amikor már végképp el voltam keseredve, mert kiraktak az albérletemből, felhívtam ezt a vezérigazgatót. Csodák-csodájára egyből bekapcsoltak hozzám, és mekegve, nyafogva, félénken elkezdtem mondani a mondókámat. Közbevágott, és azt kérdezte, hogy mikor akarok költözni... Szóval az ő segítségével kaptam lakást. Nem ingyen, természetesen, hanem a felét azonnal ki kellett fizetnem, a másik felét pedig részletekben törlesztettem. Akkor jutottam először igazi otthonhoz Óbudán, egy tízemeletes panelházban. De a történet végén már nem a *Hétfői Híreknél* dolgoztam, hanem az *Ifjúsági Magazinnál*. Ahová – mondanom sem kell – nem a magam jószántából kerültem.

Frank Iván:

Maradjunk még a *Hétfői Híreknél*. Már ott is foglalkoztál zenével? Egyáltalán, mint magánembert, érdekelt a korabeli könnyűzene?

Czippán György:

A lap kulturális rovata nagyon arisztokratikus volt, nem foglalkozott mással, mint színházi kritikákkal és filmekkel. Ketten dolgoztak a rovatban, Garai Tamás és Sebes Erzsébet. A könnyűzenétől teljesen elhatárolódtak, tehát én sem foglalkozhattam ilyesmivel. Többnyire azt hallgattam, ami a rádióban szólt, ugyanis magnóm akkoriban nem volt. Ezt a korszakot leginkább a *Reszket a hold a tó vizén* című Németh Lehel-sláger¹² fémjelzi.

Különösebb kapcsolatom nem volt a zenével, zenészekkel akkoriban. Egyszer aztán véletlenül elkeveredtem egy dzsesszklubba, az Ybl Főiskolára, ahol a Kőszegi Trió¹³ adott koncertet. Nagyon megtetszett, és attól kezdve mániákusan jártam a dzsessz- és a dzsesszrock-esteket, így szerettem meg a rockzenét, annak is a keményebb változatát, minden más számomra pop-, meg a tánczene volt. Így indult a kapcsolatom az úgynevezett könnyűzenével, ami akkor bontakozott ki igazán, amikor az *Ifjúsági Magazin*hoz kerültem.

¹¹ A hatvanas, hetvenes, de még a nyolcvanas években is működő, a KISZ által szervezett lakásépítő akció keretében épült lakásokat nevezték így. Leginkább a KISZ munkatársai, aktivistái kapták őket.

¹² Németh Lehel (1932–2005) az ötvenes, hatvanas évek egyik legnépszerűbb táncdaléneke. 1965-ben elhagyta az országot, és csak 1990-ben tért haza. Visszatérte után mindössze két koncertet adott.

¹³ A Kőszegi Trió állandó tagja Kőszegi Imre világhírű dzsesszdobos, a zongorista, a bőgősök vagy basszusgitárosok változtak az évek során.

Frank Iván:

Menjünk tovább időben. 1976-ban kerültél az *Ifjúsági Magazin*hoz, és azonnal főszerkesztő-helyettesként kezdted. Ez hogy történt?

Czippán György:

Természetesen a véletlen sodort oda. Nem is tudtam róla, hogy létezik ilyen lap. Volt egy kollégám és jó barátom a *Hétfői Hírek*nél, Pethes Sándor, aki dolgozott az *Ifjúsági Magazin*nak is és nagyon jó viszonyba került az akkori főszerkesztővel, Király Ernővel, aki főszerkesztő-helyettes keresett. Sanyi engem ajánlott, Király Ernő pedig hitt neki, így az enyém lett az állás. A helyettesi poszt nem volt annyira érdekes a sajtó akkori irányítói számára, hogy különösen odafigyeltek volna, kit neveznek ki. Mivel a főszerkesztő – a politikailag megbízható káder – javasolta, elfogadták.

Frank Iván:

Mondj valamit az *Ifjúsági Magazin* keletkezéséről.

Czippán György:

A lap 1965-ben indult, akkor hozta létre a KISZ KB. Abban az időben minden ifjúsági lapot a KISZ kiadója, az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat gondozott, így az *Ifjúsági Magazin*t is. Már az első szám nagy port vert fel azzal, hogy olyan együttesekről írtak, mint a Beatles és a Rolling Stones, akikről korábban csak lehúzó kritikákat lehetett olvasni itthon. Később szinte az összes magyar beat-, rock- és popzenekar is itt kapott nyilvánosságot. De itt jelent meg először cikk Dinnyés Józsefről,¹⁴ a Tolcsvay-trióról, és sorolhatnám. Lényegében ezeket a hagyományokat folytattuk mi is a hetvenes, nyolcvanas években, azzal a különbséggel, hogy erőteljesebben próbáltuk a társadalmi háttérrel is feltárni.

Frank Iván:

Meddig dolgoztál Király Ernővel?

Czippán György:

Két évig. Ernő alapvetően politikus volt, aki ilyen „szarságokkal”, mint a popzene meg a rockzene, egyáltalán nem foglalkozott. Azt viszont tudta ő is, hogy nagyon jól jön, ha a tinik a magazinban olvashatnak kedvenc együttesükről, fotókat, posztereket láthatnak a lapban, amikkel aztán kitapétázhatják a szobájukat. Koncerttudósítások, interjúk, érdekességek jelentek meg nálunk, amikre nagyon vevő volt ez a korosztály. Tulajdonképpen az *Ifjúsági Magazin* volt a hetvenes években és a nyolcvanas évek elején a zenészek egyetlen fóruma. A KISZ hetilapjában, a *Magyar Ifjúság*ban ugyan jelentek meg zenével kapcsolatos cikkek, de leginkább a Magazin volt az, ami érdemben foglalkozott a műfajjal. Így aztán lap szerkesztésének egyre nagyobb hányada hárult rám. Egész kis műhely alakult ki, ami a zenével és a fogyasztóival foglalkozott. Név szerint elsősorban Sebők János¹⁵, Sziderasz

¹⁴ Dinnyés József (1948) daltulajdonos. Elsősorban protest songokkal tette ismerté magát a hatvanas években. A mai napig járja az országot, egy szál gitárral megzenésített verseket, zsoltárokat ad elő. Nagyon sokat tett, tesz a magyar költők, költészet népszerűsítéséért.

¹⁵ Sebők János (1951–2013) újságíró, közgazdász, zenei szakíró. A hetvenes, nyolcvanas években az *Ifjúsági Magazin* munkatársa, a nyolcvanas évek második felében a *Világ Ifjúsága* című lap munkatársa és rovatvezetője volt. Az 1990-es évek elején főszerkesztő-helyettese volt a *Popcorn*, a *100xSzép* és *Top Gun* magazinoknak. 2000 és 2003 között főszerkesztőként dolgozott a Zene.net és a She.hu internetes portáloknál. Utolsó éveiben a *Népszabadság*ban, a *HVG*-ben és a *hvg.hu*-n jelentek meg cikkei.

Szpirosz¹⁶ és Csontos Tibor¹⁷ újságírókat, valamint Urbán Tamás¹⁸ és Hegoczky Ferenc¹⁹ fotóst kell megemlítenem, akik nem csupán rögzítették az eseményeket, de igyekeztek a kor-tini-problémáira is választ keresni. Persze sokat számított, hogy magam is kapcsolatba kerültem a zenészekkel.

Frank Iván:

Munkakapcsolatba, vagy származott ebből barátság is?

Czippán György:

Többekkel lett kifejezetten baráti a kapcsolatom. Különösen jóban voltam például Balázs Fecóval,²⁰ a Korál frontemberével, vagy az Omega billentyűsével, Benkő Lacival.²¹ Schuster Lóralival²² pedig később napi kapcsolatban álltam. Ő ott élt szinte a szerkesztőségben, hozzánk érkeztek a P. Mobilnak szóló levelek, Lóri onnan intézte a zenekar dolgait. De termelékeny barátság volt ez a magazin részéről is, hiszen Schuster nagyon sokat segített, számos jó ötlete volt, így közösen találtuk ki a Fekete bárányok-koncertet²³ is.

Frank Iván:

Pedig Schuster Lóri nem tartozott a hatalom által kedvelt zenészek közé. Nem volt bajod abból, hogy túl közeli viszonyba kerültél vele? Nem szólt érte a főszerkesztőd, a főnököd?

Czippán György:

Nem, szerencsére senkinek nem volt kifogása ellene.

Frank Iván:

Király Ernő – ha jól emlékszem – 1978-ban az MTI római tudósítója lett.

Czippán György:

Igen, és elég sokáig jójótak, hogy ki legyen az utóda. Én az osztályidegen múltam, meg minden egyebek okán számításba sem jöhöttem. Végül úgy döntöttek, hogy Szántó Gábort nevezik ki, aki akkor a *Magyar Ifjúság* berlini tudósítója volt. Ezzel rám köszöntött az aranykor, mert a főszerkesztő még hosszú ideig Berlinben dolgozott, lévén, csak négy év után jártak a tudósítóknak azok a kedvezmények, amik miatt érdemes volt tudósítónak állni. Valutaszámlát nyithattak például, vagy vámmentesen hozhattak be dolgokat. Ha két év után hazajön, Gábor mindezeket bukta volna.

Frank Iván:

¹⁶ Sziderasz Szpirosz újságíró. A hetvenes években és a nyolcvanas évek elején az *Ifjúsági Magazin* munkatársa, főleg a tinédzserek életmójáról, a csöves jelenségről jelentek meg írásai.

¹⁷ Csontos Tibor újságíró, író. A hetvenes-nyolcvanas években az *Ifjúsági Magazin* munkatársa. Később a *Meglepetés* című magazinnál dolgozik, majd szabadúszó.

¹⁸ Urbán Tamás (1945) fotóriporter. 1961-től fényképez, 1969 és 1972 között a *Pest Megyei Hírlap* fotóriportere 1972 és 1990 között az *Ifjúsági Magazin* munkatársa volt. 1976-ban az egyik alapító tagja a Fiala Fotóművészek Stúdiójának. 1990-től Hamburgban, a *Stern* magazinnak dolgozott. 1994-től a *Blikk* című napilap fotóriportere, majd a Rendőrségi Múzeumban dolgozott.

¹⁹ Hegoczky Ferenc fotóriporter, a hetvenes, nyolcvanas években az *Ifjúsági Magazin* munkatársa.

²⁰ Balázs Ferenc (1951) Kossuth-díjas zenész, billentyűs, énekes, zeneszerző. Korábban több progresszív rockot játszó együttes tagja, később a Korál együttes alapítója, vezetője.

²¹ Benkő László (1943) Kossuth-díjas zenész, zeneszerző, az Omega együttes egyik alapítója, billentyűse.

²² Schuster Lórali (1949) a P. Mobil együttes alapítója, frontembere.

²³ A Beatrice, a P. Mobil és a Hobo Blues Band közös koncertje 25 ezer fős közönség előtt a Hajógyári-szigeten. Előzenekarként a Bizottság lépett fel. A koncertet az *Ifjúsági Magazin* és az Express utazási iroda szervezte.

De hogy tudta irányítani a munkát Berlinből?

Czippán György:

Itthon én fogtam össze a szerkesztőséget, megterveztem a lapot, elkészítettem az anyagokat, telefonon jeleztem Gábornak, hogy megvagyunk, ő pedig vagy azt mondta, hogy mehet, vagy ritkább esetben hazajött, és megnézte a lapot nyomdába küldés előtt. Nagy jelentősége ennek sem volt, mert keveset értett mindabból, amiről az *Iffjúsági Magazin* szólt, szóval, lehet mondani, hogy szinte teljesen szabad kezet kaptam.

Frank Iván:

Ami elég erőteljes változást hozott a lap tartalmában. Sokkal keményebb írások láttak például ettől fogva napvilágot. Hogy fogadták ezt azok, akik kézben tartották a magyar sajtót?

Czippán György:

Nem nézték jó szemmel. Nem nagyon szerették ugyanis, ha feltárták a tényeket. A hivatalos álláspont az volt, hogy Magyarországon nincsenek hátrányos helyzetűek, nincsenek szegények, nincsenek csövesek. Boldog úttörők vannak ehelyett, akik önfeledten éneklük, hogy „*Mint a mókus fenn a fán, az úttörő oly vidám...*”. Mi viszont nem ilyeneket hoztunk le. Nálunk teret kapott az a csöves jelenség, ami nagyon jellemző volt a kor tinédzsereire. Akkoriban ez nem azt jelentette, hogy valaki munka nélkül, lakás nélkül az utcán lődörög, hanem a kor hivatalos ideológiájának hátat fordító, az iskola és a szülők ellen lázadó fiatalok életformáját, akik úgy érezték, elhanyagolják, emberszámba sem veszik őket. Teret kaptak a magazinban azok a zenekarok is, akik ezeknek a gyerekeknek zenéltek. Elsősorban a Beatrice, a P. Mobil és a Piramis.

Frank Iván:

Voltak retorziók? Érték elmarasztalások a szerkesztőséget?

Czippán György:

Volt idő, amikor sorra kaptuk a leszúrásokat. Jöttek a pártközpontból az intelmek, hogy ne foglalkozzunk a csövesekkel és egyéb társadalmi problémákkal, hiszen szép az élet, süt a nap, van olyan zenekar, amelyik azt éneklük, hogy „*Nyár van, alig fürdőruhában, égetem magam...*”. Miért nem ilyenekről írunk? Jellemző volt a munkatársaim hozzáállására, hogy amikor a szerkesztőségi ülésen elmondtam, hogy „baszogatnak” bennünket például Szpirosz cikkei miatt, akkor Pécsi Gábor, a lap művészeti szerkesztője megszólalt a maga morózus módján, hogy „Ide figyelj, Szpirosz, menj már ki a Margitszigetre egy kicsit. Ott minden szép, süt a nap...” Szpirosznak felcsillant a szeme, és azt mondta: „De jó, tényleg... Ott is ismerem a csöveseket!”

Frank Iván:

Emlékezzünk meg Sebők Jánosról is, aki, bár zenei szakújságírónak is számított – ha van egyáltalán ilyen –, a zenészekről, együttesekről szóló cikkeiben igyekezett valamilyen karképet is adni.

Czippán György:

Ő sajnos nincs már közöttünk. Közgazdász végzettsége okán ő egy kategóriával feljebből nézte ezt a jelenséget. Kemény kritikát fogalmazott meg, de nagyon tájékozottnak számított a zene, és a zenéhez tartozó társadalmi jelenségek világában is.

Frank Iván:

A rock and rollt – ami nemcsak zenét, hanem bizonyos fokig életszemléletet is jelent – még manapság is hajlamosak sokan szubkulturális jelenségnek tekinteni. Pedig annak a korszaknak jellemző vonása szerintem, hogy egyre inkább a mainstream kultúra részévé kezdett válni. Nemcsak a zenében, hanem irodalomban, képzőművészetben, a drámairadalomban. Érzékeltétek ezt a lapnál?

Czippán György:

Olyannyira, hogy volt egy irodalmi rovatunk, amely sokat foglalkozott a beatirodalom nagyjaival, Ginsberggel²⁴ és Kerouac-kal.²⁵ Az ő nyomdokaikon haladtunk tovább, főleg fiatal, kezdő írók, költők kaptak megjelenési lehetőséget a rovat hasábjain. Amit korábban Baranyi Ferenc,²⁶ később pedig Papp Mórió²⁷ gondozott. Ők nemcsak szerkesztették a rovatot, hanem foglalkoztak is azokkal, akiknek nálunk jelentek meg az első írásaik, később pedig jelentős költővé, íróvá váltak. A mai újságírók közül is sokan indultak innen. Sok évvel később Érden laktam és valamiért fel kellett hívnom a polgármestert. Mondtam a nevemet, mire azt mondta, ha én vagyok az a Czippán, aki az *Ifjúsági Magazin*nál dolgozott, akkor mi ismerjük egymást. Mint kiderült, nálunk jelentek meg az első versei.

Frank Iván:

Térjünk vissza a zenéhez. Beszéljünk két olyan eseményről, amikhez a lapnak konkrét köze volt. Az egyiket, az úgynevezett Fekete bárányok-koncertet 1980. augusztus 23-án a magazin szervezte, a másik egy tatai tanácskozás volt, amit a kulturális minisztérium hívott össze 1981 márciusában, és aminek az volt a célja, hogy bizonyos zenei irányzatok és zenekarok ellen fogjon össze a szakma. Erről egy kiadványt jelentettetek meg. Kezdjük a koncerttel.

Czippán György:

Fontos előrebocsátani, hogy mi volt az oka annak, hogy az *Ifjúsági Magazin* bizonyos koncertek megszervezéséhez a nevét adta. Akkoriban már kialakult egy hivatalos pop- és rockzenét pártoló közeg a felső hatalomban is, és ennek lenyomatát képezte a Magyar Hanglemezgyártó Vállalatnál kialakult helyzet is. Tudni kell, hogy Magyarországon akkor egyetlen cég foglalkozott hanglemezkiadással, az előbb említett MHV. A lemezgyár mellett a Magyar Rádióban készültek még felvételek, de ott is a kiadón múlt, hogy kik rögzíthetik a dalaikat. Mindezekben egyetlen ember szava döntött, Erdős Péteré.²⁸

Frank Iván:

Pedig nem ő volt az első számú vezető a cégnél. Az igazgatót Bors Jenőnek hívták.

²⁴ Irwin Allen Ginsberg (1926–1997) amerikai költő. Legismertebb verse, az *Üvöltés*, a beatirodalom egyik alapvető költeménye, ő maga a beatnemzedék talán legmeghatározóbb alakjává vált. Magyarországon sok követője volt, többek között Földes László, Hobo, aki lefordította és énekelte a verseit.

²⁵ Jack Kerouac (1922–1969) amerikai író, a beatnemzedék nagy alakja. Szinte minden akkori progresszív zenészre, zenekarra hatással volt, a Beatlest és Bob Dylant is beleértve. Legismertebb műve az *Úton*.

²⁶ Baranyi Ferenc (1937) költő, író, műfordító. Egyike azoknak a hatvanas évekbeli fiatal költőknek, akik az amerikai beatirodalom hazai követői voltak. Ennek jellegzetes megnyilvánulása az 1966-ban megjelent *Az a merészség* című kötete. 1968-tól rövid ideig az *Ifjúsági Magazin* főszerkesztő-helyettese.

²⁷ Papp Mórió (1948) költő, újságíró. Több verseskötete, esszéje, publicisztikája jelent meg. Szervezte és szervezte a diákköltők országos pályázatát és taborát. 1976 és 1982 között az *Ifjúsági Magazin* olvasószerkesztője és az irodalmi rovat vezetője.

²⁸ Erdős Péter (1925–1990) popmenedzser. 1968-tól jogtanácsos és a sajtóosztály vezetője volt a Magyar Hanglemezgyártó Vállalatnál, a PRO Menedzser Iroda igazgatói tisztjét töltötte be. Mint a Hungaroton munkatársa, a könnyűzene legismertebb menedzserének számított, egy személyben dönthetett a zenészek, zenekarok sorsáról. 1977-től menedzselte a Neoton Familiát.

Czippán György:

Ez igaz, de ő teljesen Erdős befolyása alá került. Volt is egy szállóige a szakmában: „Kicsi a Bors, de Erdős!”

Frank Iván:

Erről jut eszembe, olvastam egy KFT-interjút, amiben Márton András, a zenekar dobosa azt állítja, az *Ifjúsági Magazin* terjesztette, hogy a zenekar Erdős Péter által menedzselte állami újhullámos együttes, amit ők kikértek maguknak. Név szerint téged és Sebők Jánost említi.

Czippán György:

Én ilyet biztosan nem mondtam. Az persze nincs kizárva, hogy a lapban megjelent efféle vélemény is.

Frank Iván:

Neked mi volt a véleményed a KFT zenekarról? Igaznak gondolod az idézett állítást?

Czippán György:

Semmiképpen. Nagyon jó újhullámos zenét játszottak és sikeresnek számítottak. Tehát semmiféle protekcióra nem volt szükségük, hogy népszerűek legyenek. Ha az MHV segítette is őket, megérdemelték. Ráadásul Márton Andrissal nagyon jó volt a kapcsolatom. Olyannyira, hogy eljártam hozzájuk, mert az édesapja grafikus volt, és jelentetett meg nálam könyvet.

Frank Iván:

Bocsánat a kitérőért. Ott tartottunk, hogy mindenben Erdős döntött.

Czippán György:

Ő pedig elkötelezte magát a habkönnyű tánczene iránt, ezért aztán minden mást, ami ennek az ellentéte volt, üldözött, vagy legalábbis gondoskodott róla, hogy az efféle formációknak ne jelenhessen meg lemeze. Pedig a nagylemez létkérdésnek számított a zenekaroknál. Erdős zászlóshajója a Neoton Famíliá²⁹ volt, ami a Kócbabákkal kiegészülve a Neoton együttesből származott. A Neoton szakított korábbi, progresszív rockzenei stílusával – előtte játszott Pásztorékkal³⁰ Balázs Fecó³¹ és Som Lajos³² – és az euródiszko³³ felé fordultak. Nagyjából ez felelt meg Erdős Péter szemléletének. Ráadásul a menedzser szerelmi viszonyba keveredett az énekesnővel, Csepregi Évával, ezért aztán a nagyon tehetséges Pál Évának és Fábián Évának³⁴ is mennie kellett az együttesből. De nem ez volt a legfontosabb, hanem az

²⁹ Az Erdős Péter által menedzselte Neoton Famíliá, bár meglehetősen nagy ellentábor is volt a rajongók mellett, jelentős nemzetközi sikereket ért el elsősorban Németországban és Japánban.

³⁰ Pásztor László (1945) popmenedzser, zenész. A Neoton együttes, majd a Neoton Famíliá alapítója, zenekarvezetője. A Neoton Famíliá felbomlása után zenésztársaival megalakítják a Magneoton lemezcéget, amely később a Warner Music Hungary vállalat részévé vált.

³¹ Balázs Ferenc (1951) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zenész, zeneszerző, énekes. Pályafutását 1967-ben, a Neoton tagjaként kezdte, majd a hard rockot játszó Taurus együttesben folytatta. 1978-ban alapította a Korál együttest.

³² Som Lajos (1947) basszusgitáros. Játszott a Tűzkerék, a Neoton, a Taurus zenekarokban. 1974-ben megalapította a Piramis együttest, melynek Révész Sándor mellett másik meghatározó tagja lett. 1985-ben megalapította a Senator együttest, amely két évig működött és egy nagylemezt készített.

³³ Az euródiszko divatos popzenei jelenség a hetvenes-nyolcvanas években. Legismertebb képviselői az ABBA, a Boney M. és a Modern Talking.

³⁴ Pál Éva és Fábián Éva Csepregi Évával a Kócbabák énekegyüttest alkották, amely beolvadt a Neoton Famíliába. Pál Éva, miután az együttesben csak Csepregi Éva maradt, részben szólókarrierbe fogott, részben

ideológia, hogy a zenének az a funkciója, hogy segítségével jól érezzék magukat a fiatalok és ne foglalkozzanak a különböző társadalmi problémákkal. Márpedig a keményebb rockzenét játszó együttesek, ha nem is közvetlenül, de érintettek ilyen kérdéseket is. Lehetne sorolni azok neveit, akik benne voltak a pikszisben.

Frank Iván:

Soroljuk!

Czippán György:

Én inkább azokról beszélnék, akik kiestek ebből. Nekik ugyanis nemcsak lemezeik nem jelenhettek meg – tehát nem volt megélhetési forrásuk –, hanem koncertet sem adhattak Budapest belterületén, ezért aztán a peremkerületekre szorultak, Újpest, Angyalföld, Csepel külterületeire. Ilyen volt például a Tűzkerék,³⁵ Radics Béla³⁶ zenekara, aki pedig a kor talán legjobb gitáros volt. Ebben az együttesben játszott Balázs Fecó és Som Lajos is. A Tűzkerék örökségét vitte tovább többek között a P. Mobil,³⁷ a Hobo Blues Band³⁸ és a Beatrice.³⁹ Nekik tehát nem volt fellépési lehetőségük, és úgy okoskodtak, hogy oké, akkor majd megfűzzük az *Ifjúsági Magazint*, hogy rajtuk keresztül léphessünk fel, de az természetesen rendes P. Mobil-, Hobo Blues Band- és Beatrice-koncert lesz.

Frank Iván:

Szóval igazából nem a szerkesztőség ötlete volt a koncert?

Czippán György:

Nem, de bevállaltuk. Abban az időben Óbudán laktam, és Schuster Lóri már nagyon jó barátom volt. Feljött hozzánk, arról beszélgettünk, hogy jó lenne valahogy segíteni azoknak a zenekaroknak, akiket tiltanak, hogy valamilyen módon fellépési lehetőséghez jussanak. Egyetértettem vele, ezért kifundáltuk azt a ravaszságot, hogy ne a zenekarok neve jelenjen meg a plakátokon, hanem hirdessük az eseményt Ifjúsági Magazin-koncertként. Akkor már több százezren olvastak minket, szóval nem volt a dologban nagy kockázat. Igen ám, de mi legyen a helyszín? Akkor jutott eszembe, hogy nemrég voltunk a gyerekekkel sétálni a Hajógyári-szigeten, van ott egy domboldal, amivel szemben fel lehetne építeni a színpadot, még az akusztika is jó. Kimentünk oda, és mondta Lóri, hogy ez aztán tényleg kiváló, egy baj van, az infrastruktúra. Hogy hozunk ide áramot, hogy építünk meg mindent, ami kell?

közreműködött néhány együttes lemezfelvételén. Fábíán Éva is szólókarrierbe kezdett, 1990-től főleg gyerekdalokat énekel.

³⁵ A Tűzkerék együttest Radics Béla alapította 1970-ben. Négy év megszakítással 1981-ig léptek színpadra. A progresszív rockzenét játszó zenekarban megfordult többek között Som Lajos, Póka Egon, Balázs Fecó, Döme Dezső, Tátrai Tibor és Demjén Ferenc is.

³⁶ Radics Béla (1946–1982) rockzenész, gitáros, énekes, a magyar rockzene legendás és nagy hatású alakja. Ismertebb együttese: Sakk-matt, Tűzkerék, Taurus, Aligátor.

³⁷ A hard rock zenét játszó P. Mobil együttes korábban Gesarol néven lépett fel. A névváltozásra 1973-ban azért került sor, mert a Gesarol névvel nagyon kevés fellépési lehetőséget kaptak.

³⁸ A Hobo Blues Band blues rock együttes 1978-tól 2011-ig működött. A zenekar Földes László Hobo, alapító tag becenevéről kapta a nevét. Kezdetben Doors-, Jimi Hendrix- és Rolling Stones-számokat játszottak, majd saját számaikban is a blues rock, a rock and roll, a hard rock és tradicionális blues elemekből dolgoztak. A zenekar a hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején nem tartozott a zenei életet kézben tartók kedvencei közé.

³⁹ A Beatrice 1969-ben alakult lányzenekarként. 1971-ben csatlakozott a zenekarhoz Nagy Feró, majd 1974-től az átalakult együttes eleinte glam rock zenét játszott, majd a diszkó műfajt választották. 1977-ben feloszlottak, és Nagy Feró 1978-ban újjászervezte a zenekart. Ettől kezdve kemény rockzenével léptek színpadra, sőt, néhányan a magyar punk előfutárainak tartották őket. És mert a Beatrice olyan dalokat játszott, ami az akkori fiatalok problémáival foglalkozott, a zenei korifeusok, engedve a politikai nyomásnak, lehetetlenné tették a működésüket. 1981-ben feloszlottak. 1987-ben alakultak újra, és lépnek fel azóta is.

Mondtam, hogy ez az ő feladata, mi meghirdetjük az eseményt, mint az *Ifjúsági Magazin* koncertjét, a három együttes felléphet, de a technikai részt neki kell vállalnia. Lóri persze megoldotta a rá eső feladatokat, megvalósult a koncert, sőt, legendássá is vált a magyar rock történetében. Mellesleg egy negyedik zenekar is fellépett, az A. E. Bizottság,⁴⁰ Wahorn Andrásék zenekara, az úgynevezett újhullámos vonulat markáns képviselője, csupa képzőművész, akik a zene mellett a performansz világában is otthonosan mozogtak. Nagy Feró javasolta őket, aki korábban játszott már velük a kispesti textilgyár pályáján.

Nagy Ferót akkortájt komolyan felszólította a hatalom, hogy ne a csöves életmódról, a tinik problémáiról énekeljen, hanem szép dolgokról. Hogy tisztán kell járni, örülni kell az életnek, meg hogy ne igyanak alkoholt. Feró erre kitalálta, hogy fél literes zacskós tejet osztogat a koncerten. Miközben dobálta a tejet, azt kiáltozta, hogy „ne igyatok alkoholt, itt a finom tej, ezt igyatok!”. A srácok egyből rájöttek, ha kiharapják a zacskó sarkát, és megnyomják, akkor szépen lehet spriccelni vele. Néhány perc múlva tejben fürdött az egész zenekar. Lórivall együtt voltunk a koncerten, és itt mondta a Feró, hogy nagyon jó zenét játszik a Bizottság, fel kellene léptetni őket. Így lettek ők a negyedik zenekar a Hajógyári-szigeten. Egyébként a Fekete bárányok-koncert elnevezést hivatalosan senki nem adta az eseménynek, kifejezetten a közönség nevezte el így. Néhányan már a helyszínre is fekete zászlókkal érkeztek, amikre bárányokat festettek.

Frank Iván:

Ha jól tudom, az ötletnek lett folytatása, vagyis nem ez volt az egyetlen koncert, ami az *Ifjúsági Magazin* nevén futott...

Czippán György:

Így van. De néha megtudta a rendőrség, hogy mi van az elnevezés mögött. Egy alkalommal például Beatrice-koncertet terveztünk a Csepeli Munkásotthon koncerttermében, és már jóval előtte ott álltak a rendőrök a Tanácsház téri (most Szent Imre térnek hívják) HÉV-megállónál. Akikről a kinézetük alapján azt feltételezték, hogy a koncertre igyekeznek, tehát babos kendőt viseltek, meg csövesnek látszottak, azokat felültették a HÉV-re, és visszaküldték a városba. Rájött tehát a hatalom, hogy át akarjuk játszani, de ameddig és amennyire lehetett, éltünk a lehetőséggel, így jó néhány fiatal zenésznek segítettünk fellépni. Olyanoknak is, akik az újhullám képviselői voltak és a kőkemény zene helyett ironikus, áthallásos tartalmakat szólaltattak meg. Ilyen zenekaroknak a tagjai voltak például az Erkel fiúk, Erkel Ferenc⁴¹ dédunokái. Egyikük továbbra is zenével foglalkozik, a másik pedig Kentaur néven képzőművész, de korábban neki is megjelent egy szólólemeze. Persze csak akkor, amikor már nem Erdős döntött. Legendás focistánk, Mészöly Kálmán⁴² fia pedig egy punkegyüttesnek, a Cerberusnak voltak a tagjai, és azt hiszem Angyalföldön, az *Ifjúsági Magazin*-esteken léptek fel.

Frank Iván:

Nézzük a másik eseményt, az 1981-es tatai tanácskozást. Szerkesztettél egy kiadványt, ami az ottani eseményekről számolt be. Abban az időben máshol részletesen nemigen lehetett olvasni az eseményről.

⁴⁰Az A. E. Bizottság (Albert Einstein Tánczenekara) 1979-ben alakult, tagjai a szentendrei Vajda Lajos Stúdió képzőművészei közül kerültek ki. Elsősorban a fiatal értelmiségiek között lettek népszerűek. Zenéjüket szabadidő-zenének hívták. Az 1981-ben rendezett tatai könnyűzenei tanácskozáson Tóth Dezső miniszterhelyettes külön kitért rájuk, s mint elrettentő példát említette őket.

⁴¹Erkel Ferenc (1810–1893) zeneszerző, karmester, zongoraművész. Nevéhez fűződik a magyar nemzeti opera megteremtése, ő a *Himnusz* zeneszerzője.

⁴²Mészöly Kálmán (1941) 61-szeres válogatott labdarúgó, edző. A magyar labdarúgó-válogatott volt szövetségi kapitánya.

Czippán György:

Ami ott történt, nagyjából összefüggött mindazzal, amiről már beszélgettünk. A hatalom kezdett besokallni mindattól, amit néhány együttes képviselt. Tóth Dezső,⁴³ akkori kulturális miniszterhelyettes meg is említett pár zenekart, a Beatricét, az URH-t, a Bizottságot, sőt a Neoprimitívet⁴⁴ is, amelyik pedig inkább kabarét adott elő a színpadon, mintsem valamilyen zenei irányzatot képviselt volna. A mondvacsinált cél az volt, hogy alakuljon zenész szakszervezet, de a zenei életet kézben tartani igyekvők inkább azt akarták elérni, hogy a szakma határolódjon el azoktól, akiket ők nem láttak szívesen a színpadokon, a tanácskozáson azonban nem sikerült a szakma teljes megosztása. Érdekes volt Bródy János⁴⁵ hozzászólása, aki a maga módján ügyesen bújt ki abból, hogy elítélje az állam által pellengérré állított zenészeket. Arra hivatkozva, hogy ezekben a zenekarokban jórészt nem hivatásos zenészek vannak, nem látta értelmét a megbélyegzésnek, hiszen – érvelt – a Bizottság tagjai például képzőművészek, nem pedig zenészek. A tanácskozás tehát eredménytelen maradt, nem sikerült a „kitaszítottak” ellenében egy akolba terelni a zenészeket.

Frank Iván:

Éppen akkor zajlott a tatai találkozó, amikor Lengyelországban egyre nagyobb teret szerzett magának a Szolidaritás. Az egyik ok, amiért a zenészeket is meg akarták rendszabályozni, éppen az volt, hogy félték a lengyel helyzet eszkalálódásától. De miért éppen a zenekarokat vették célkeresztbe?

Czippán György:

Mert ők kerültek közel a fiatalokhoz. Már ránk köszöntött a punk korszaka is, ami végképp megbotránkoztatta a kulturális élet akkori vezetőit, olyan eszmékről szóltak a számok, amikkel végképp nem tudtak mit kezdeni. Mindez extrém külsőségekkel is járt, amiket korábban elképzelni sem tudtak. Egyébként a tanácskozás egyik poénját éppen Nagy Feróék szolgáltatták. Az elnökségben helyet foglalt többek között Tóth Dezső, aki miniszterhelyettesként nagyon nagy embernek számított, de ott ült Erdős Péter is, meg néhány nagyfőnök. A zenészek a legutolsó sortól kezdték el feltölteni a termet, így az első három sor üresen maradt volna, ha Miklóská Lajos – a Beatrice gitárosa –, meg Nagy Feró nem ülnek be legelőre. Farkasszemet néztek az elnökséggel, amit nyugodtan lehetett provokációnak tekinteni.

Frank Iván:

A hozzászólások többsége egészen másról szólt, mint amit a Tóth Dezsőék akartak. A tanácskozás viszont nagyon jól mutatta, hogy hogyan állt a műfajhoz az MSZMP és a kormány. Bárhogyan is szeretnék volna viszont megakadályozni, a rockkultúra kezdett az emberek életének részévé válni.

Czippán György:

⁴³ Tóth Dezső (1925–1985) irodalomtörténész, 1977-től 1985-ig kulturális miniszterhelyettes.

⁴⁴ A Neoprimitív együttes 1976-ban alakult a Marx Károly Közgazdasági Egyetem (ma Corvinus Egyetem) klubjában. Kezdetben úgynevezett „csasztuskákat” énekeltek gitárkísérettel, később megtalálták az igazi hangjukat, ismert slágerek szövegeit írták át, átszóve a lírikát különböző társadalmi problémákkal. Főleg a saját közegükben voltak eleinte népszerűek, de később egyre több helyen léptek fel, és értek el komoly sikereket.

⁴⁵ Bródy János (1946) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas énekes, szövegíró, zeneszerző, az Illés majd a Fonográf együttesben zenélt.

A hozzáállás mindig is kétarcú volt, manipulatív. Egyrészt igyekeztek akadályokat gördíteni azok elé, akik valamilyen progresszív, a közélet problémáival is foglalkozó utat választottak, másrészt a zenészek segítségével próbáltak közel kerülni a fiatalokhoz. A KISZ vezetői sem voltak egyformák. Sokan közülük valóban támogatták a zenekarokat – elég csak a Budai Ifjúsági Parkot említeni, ahol annak idején felléphetett a Tűzkerék, a Beatrice, a P. Mobil, a Píramis,⁴⁶ a Korál és sokan mások. Ugyanakkor legendák keringenek arról, hogy Rajnák László, a park igazgatója durván megtorolta, ha valaki vétett az általa bevezetett rendszabályokon. Az igazság az, hogy mindez abban az időben történt, amikor kezdett valamelyest enyhülni a helyzet az országban. Nem volt már szükség terrorisztikus hatalmi eszközökre, helyettük bizonyos mértékű megértéssel próbáltak a fiatalok problémái felé közeledni. Úgy gondolták, a zenén keresztül meg tudják nyerni az ifjúságot.

Frank Iván:

Milyen volt az élet ekkortájt a magazin szerkesztőségében. Szántó Gábor közben már hazajött, és kezébe vette a lap irányítását?

Czippán György:

Igen, de érdekes módon a zenei anyagok megjelenésébe nemigen szólt bele. Ekkoriban jelentek meg a zenei életben a punkzenekarok, és volt egy rétege a fiataloknak, akik nemcsak a zenét, hanem a punk életmódot is kipróbálták, mindez pedig megjelent a lapban is. Riportokat készítettünk a koncerteken, szóval az egész jelenség nyilvánosságot kapott. Hadd mondjam el egy maradandó élményemet ebből az időszakból. Egy alkalommal Urbán Tamással lehetőséget kaptunk, hogy elutazzunk Londonba, ahol Bob Dylan⁴⁷ koncertezett. Ha már a brit fővárosban voltunk, készítettünk egy anyagot a londoni kakastaréj-frizurás punkokról, és képekben is bemutattuk a világukat, az ideológiájukat, ami több volt, mint polgárpukkasztás. A koncert pedig igazán különleges esemény volt, mert előtte Bob Dylan négy-öt évre eltűnt a közönség elől, ez volt a csend után az első nyilvános fellépése. Addig visszavonultan élt, és állítólag vallásos áhítatban töltötte az idejét. Kiadott egy lemezt, aminek *Slow Train Coming* volt a címe, amit magyarul úgy lehet lefordítani, hogy lassú vonat közeledik. Átvitt értelemben ez azt jelentette, hogy közel a világ vége, eljön az elszámoltatások ideje. Mi tehát a *Slow Train Coming* londoni bemutatókoncertjét láttuk. Fantasztikus volt, a színpadon nagyzenekar, több gitáros, tökéletes technika, minden úgy szólt, ahogy az a nagykönyvben meg van írva. Amikor vége lett, ennek ellenére éreztem valamiféle kis hiányt. Amikor mentünk hazafelé, és kiszálltunk a metróból, ott állt egy gitáros srác, és Bob Dylan-dalokat játszott. És nekem ez volt az igazi. Mert lélek volt benne, ami ott, a nagyszabású lemezbemutatón hiányzott.

Frank Iván:

Evezünk vissza hazai vizekre. Arról beszélgettünk, hogy a hatalom igyekezett azt az arcát mutatni, amiről úgy gondolta, segít közelebb kerülni a fiatalokhoz. Ha ez a ti kultúrátok, hát legyen, amennyire tőlünk telik, támogatjuk. Legalábbis, ami számunkra még elfogadható, ahhoz igyekszünk jó arcot vágni. Így kell ezt elképzelni?

⁴⁶ A hard rock zenét játszó együttes 1974-ben alakult Som Lajos vezetésével. Többszöri átalakulás után a hetvenes évek végére az ország egyik legnépszerűbb zenekara lett. Közönségük hasonló volt a Beatrice rajongóihoz, főleg tinédzserekből állt össze. 1981-ben az énekes Révész Sándor kivált az együttesből, ami még abban az évben meg is szűnt, mert Somot aranycsempészésért elítélték. Még kétszer összeállt a Píramis a sikeres felállásban, de 2006-ban Som Lajos egészségi állapota miatt ebben a formában már nem tudta folytatni a működést a zenekar.

⁴⁷ Bob Dylan (született: Robert Allen Zimmerman) (1941) amerikai Oscar-, Golden Globe és tizenháromszoros Grammy-díjas énekes, dalszerző, zenész, költő. 2016-ban megkapta az irodalmi Nobel-díjat is. A hatvanas évek meghatározó protest song előadója.

Czippán György:

Igen. Valamiféle enyhülést jelentett ez a korábbiakhoz képest. Úgy látszott, mintha nagyobb megértést tanúsítanának fiatalok problémái iránt, de ennek is megvoltak a határai. Úgy tűnt, az *Ifjúsági Magazin* nemcsak feszegette ezeket, hanem túl is lépett rajtuk. 1984-ben néhányunkat – Sebők Jánost, Pécsi Gábort és engem – simán kirúgtak a laptól.

Frank Iván:

Milyen indokkal?

Czippán György:

Az utolsó csepp a pohárban az egyik címlapunk volt. A fotón egy félmeztelen lány emelkedett ki valami koncert közönségéből, ki volt festve a meztelen melle. Ebből hatalmas botrány lett. Azzal vádolták a lapot, hogy erkölcstelen, amit művelünk, mi több, egyenesen az ifjúság megrontása. Persze – mint mondtam –, ez csak tetézte a korábbi „bűneinket”. Az elbocsátásunkkal gyakorlatilag véget is ért az a korszak, amikor az *Ifjúsági Magazinban* társadalmi problémákat feszegető cikkek jelentek meg.

Frank Iván:

Ki döntött úgy, hogy menetek kell?

Czippán György:

Fogalmam sincs. Én soha nem voltam kapcsolatban a fölöttes szervekkel, és nem voltam bejáratos a sajtót irányító apparátusba sem. Egyszer sem jártam a KISZ KB-ban, de a pártközpont agitprop osztályán sem, szóval velük nem volt személyes kapcsolat. Engem Szántó Gábor, mint főszerkesztő rúgott ki, legalábbis ő közölte, hogy vége a magazinnál folytatott tevékenységemnek. És mindjárt bocsánatot is kért, mondván, ez nem az ő elhatározása, hanem utasították. Másnap már be sem mehettem a szerkesztőségbe.

Frank Iván:

Anélkül rúgtak tehát ki, hogy felajánlottak volna egy másik munkát? Ezt azért kérdezem, mert voltak, akiket az Ifjúsági Lapkiadó azonnal megkínált egy másik lehetőséggel. Ezek szerint veled akkora volt a baj, hogy még ezzel sem próbáltak segíteni. Hogy alakult ezt követően a sorsod?

Czippán György:

Munkanélküli lettem egy időre. Úgy tűnt, oda az egzisztenciám. De néhány hét múlva csöngött a telefon, a *Vasárnapi Hírektől* kerestek, hogy fel vagyok véve kulturális rovatvezetőnek.

Frank Iván:

Ez meg hogy történhetett?

Czippán György:

Miközben azt tapasztaltam, hogy senki sem segít, utólag azt gondolom, hogy valaki mégiscsak mondhatott néhány szót az érdekemben. Nevezetesen ifjabb Lakatos András, annak a Lakatosnak a fia, aki akkoriban a Párt KB APO osztályvezetőjeként tevékenykedett. Jól ismertük egymást, Pécsi Gábornak közeli barátja volt, rengeteg időt töltött a szerkesztőségben. Civil ruhás rendőrtiszt volt, egy ideig a BM sajtófőnöke. Szóval ő tudott a kirúgásomról, és szólhatott az édesapjának, hogy segítsen. Ő pedig segített.

Frank Iván:

Milyen lap volt a *Vasárnapi Hírek* akkoriban?

Czippán György:

A *Hétfői Híreket* alakították át. A régi vezetőségárda kihalt, és jöttek az új csillagok. Ilyen volt Lökös Zoltán,⁴⁸ aki párt Politikai Bizottsága egykori tagjának, Komócsin Zoltánnak⁴⁹ volt a kádere. Ő lett a lap főszerkesztője. Minden utasítást azonnal végrehajtott. Ő telefonált nekem, és másnap már ott ültem a *Vasárnapi Hírek* szerkesztőségében. Ráadásul a főnöke lettem a kulturális rovatban dolgozó korábbi kollégáimnak, Garai Tamásnak és Sebes Erzsinek, de tulajdonképpen csak névlegesen, mert gyakorlatilag én is beálltam színház- és filmkritikákat írni. De nem sokáig dolgoztam ott.

Frank Iván:

A sors megint közbeszólt...

Czippán György:

Valóban. Ismét csörgött a telefon, a vonal végén Maros Dénes, akit akkoriban neveztek ki a *Népszabadság* elméleti rovatának a vezetőjévé. Korábban a *Magyar Ifjúságnál* dolgozott, és emlékezett rá, hogy jóban voltunk. Amikor kinevezték, úgy döntött, hogy a régiek mellé egy fiatal gárdát fog létrehozni, és többek között rám is gondolt. Mondtam, hogy szívesen, hiszen szinte csak tengek-lengek a *Vasárnapi Híreknél*, de mit kellene csinálnom? Azt mondta, nem kell kimennem az utcára, nem kell anyagokat felvennem, ennek a rovatnak az újságírói a vezércikkeket, a publicisztikákat és a tárcákat írják. Mondtam, hogy ehhez nekem is van affinitásom, így aztán felvettek. A mi rovatunknál dolgozott akkoriban többek között Bencsik András és Láng Zsuzsa is.

Frank Iván:

Még nem történt meg a generációváltás, ebben a szakmában sokáig fiatal maradhatott az ember.

Czippán György:

A régiek, az idősebbek írták a vezércikkeket, ők ismerték jól azokat a szólamokat, amikről a vezércikkeknél szólniuk kellett. Engem is próbáltak rábírní, de azt hiszem, hogy egy nőnapis vezércikkkel megbuktam, mert próbáltam a saját gondolataimat leírni. Elküldtek a fenébe, hogy ilyet azért ne! Elmondjuk, hogyan kell ezt csinálni? Előveszed az elmúlt tíz év nőnapis számaint, azokban benne vannak a panelek. Azokat kiírod, összefűzöd és kész is vagy. Na, mondom, én ezt nem tudom megcsinálni, úgyhogy szégyenszemre valaki mással írátták meg abban az évben a nőnapis vezércikket, és le is tettek arról, hogy én ilyeneket írjak. Viszont megjelentek mindenféle kisebb írásaim. Egyszer például egy glosszám a hírrovar élén – ahol mindig volt valamilyen állásfoglalás –, amiből aztán hatalmas nagy botrány kerekedett. Azt írtam meg, hogy Budaörsön már tíz éve létezik egy gimnázium név nélkül, mert a helyi hatalom olyan hülye, hogy nem engedi felvenni azt a nevet, amihez a gimnázium ragaszkodik. Az iskola Illyés Gyula⁵⁰ nevét szerette volna felvenni, de nem engedik. Megírtam, hogy micsoda hülyeség ez! Na, az lett belőle, hogy a rovarvezető-helyettessé, a rovarvezetőt, az ügyeletes szerkesztőt, a főszerkesztő-helyettessé egyaránt elmarasztalták. Engem nem, mert

⁴⁸ Lökös Zoltán (1925–1999) újságíró, szerkesztő, a *Vasárnapi Hírek* alapító főszerkesztője.

⁴⁹ Komócsin Zoltán (1923–1974) kommunista politikus, újságíró, országgyűlési képviselő, 1957-től haláláig az Magyar Szocialista Munkáspárt politikai bizottságának pót-, majd 1963-tól rendes tagja.

⁵⁰ Illyés Gyula (1902–1983) háromszoros Kossuth-díjas költő, író, drámaíró, műfordító, lapszerkesztő.

ugyan én írtam a glosszát, de nem én feleltem azért, hogy mi jelenik meg a rovatban. Nekem tehát nem szólt senki semmit, onnan tudtam, hogy nagyon nagy botrány van, hogy Rényi Péter, a főszerkesztő-helyettes mindenkit megbüntetett. Nekem egyébként fogalmam sem volt, hogy mi van a háttérben. Csak később tudtam meg, hogy volt egy titkos tilalom: Illyés Gyula nevét a Népszabadságban nem lehet leírni. Illyés a népiek zászlóshajója volt, a Népszabadság pedig az urbánusok pártját fogta.

Frank Iván:

Ebben az a legfurcsább, hogy a lapnál dolgozók egy része mit sem tudott róla, az olvasók meg pláne tájékozatlanok voltak a témában.

Czippán György:

Aztán nemsokára megjelent egy tárcám is, az volt a címe, hogy *Cigánymeggy*. Azt írtam le benne, hogy Balatonszéplakon van egy ház, ahol régi, balatoni emberek laktak, de lassan mindenki kikopik onnan, és az ósdi, földbe süllyedt házakat felváltják a paloták. A telkeket gazdag budapesti emberek vásárolják meg, akik palotákat építenek a tóparton. De van egy házikó, ami még ott áll a régi porták közül. Az idős Mária néni lakik benne, aki őrzi a régi idők hangulatát, az udvar viszont már elhanyagolt, rendetlen. A ház előtt egyedül egy cigánymeggyfa áll. A cigánymeggyről annyit kell tudni, hogy nem ad árnyékot, és nem hoz elegendő termést sem. Ez volt a lírai bevezetés, a cikk lényege pedig, hogy előbb-utóbb sajnos meg fog halni Mária néni, és vele együtt elvész a régi, balatonparti hangulat. Megjelent az írás, két hétig semmiféle visszhangja nem volt, akkor viszont robbant a bomba. Valaki a pártközpontban elolvasta, és a Kádár-rendszer halálát megjövendölő cikknek tartotta. Ráadásul még a név is stimmel, hiszen Kádár János feleségét is Máriának hívták. Pedig nekem egyáltalán nem állt szándékomban ilyesmi.

Frank Iván:

„Gondolta a fene”, hogy Arany Jánost idézzük. Egyébként az eset állatorvosi ló, mert az olvasók azt szokták meg ebben az időben, hogy valamilyen ellenzékinek számító véleményt a sorok közé elrejtve lehetett csak közölni. Bródy dalszövegei közül nem egy ennek tudatában született meg. A szokatlan ebben az esetben az, hogy nem az átlagolvasó, hanem a pártfunkcionárius vélte kétfedelűnek a leírtakat, mert éber volt.

Czippán György:

Igen. A mögöttes tartalmat keresték minden írásban. Ettől kezdve viszont semmilyen cikkem nem jelent meg, írnom viszont kellett, mert azért kaptam a fizetésemet, úgyhogy amíg el nem kerültem a *Népszabadságtól*, írtam egy csomót az asztalfióknak. Na, ez sem volt egyszerű eset. Engem Rényi Péter,⁵¹ a nagyhatalmú főszerkesztő-helyettes vett fel személyesen. Másnap kaptam egy hírt, hogy kineveznének egy akkor induló színes hetilap főszerkesztő-helyettesévé. Nem tudom, hogy milyen úton-módon jutottak el hozzám, de az ajánlatot örömmel elfogadtam. Felvételem után két nappal ismét bementem ezért Rényihez és mondtam neki, hogy Rényi elvtárs én kaptam egy számomra kedvező lehetőséget, és szeretném kihasználni, úgyhogy szeretnék kilépni. Meglepődött, és először csak annyit mondott, hogy „De hát tegnapelőtt lépett be!”. Mondtam, hogy igen, de mégis szeretnék elmenni. „Tudja mit, Czippán elvtárs – mondta –, a *Népszabadság* nem olyan lap, ahonnan csak úgy ki lehet lépni! Innen csak kirúgják az embereket. Várja meg, amíg magát is kirúgják!” És én vártam türelemmel két évet. De ezúttal mégsem rúgtak ki, hanem – tekintettel arra, hogy jó ideje semmi hasznomat nem vették – elengedtek. És a következő

⁵¹ Rényi Péter (1920–2002) újságíró, kritikus, politikai elemző, 1956 és 1988 között a *Népszabadság* főszerkesztő-helyettese.

lehetőséget már magam kerestem. A Magyar Televízióban már korábban is maszekoltam, ahogy akkoriban mondták. Voltam riporter, műsorvezető, szerkesztő. 1986-ban nagy változások történtek a televíziónál, mert a zenei részleg régi gárdáját háttérbe szorították, és kineveztek oda egy progresszív fiatalembert, Gát György⁵² rendezőt, aki megújította a szerkesztőséget, pontosabban felállította a Könnyűzenei Osztályt, ami addig nem létezett.

Frank Iván:

Szóval visszatértél a könnyűzene világába. Mi volt a dolgod?

Czippán György:

Külsősként eleinte főleg riporter feladataim voltak különböző beszélgetős műsorokban, de az osztályon már szerkeszthettem is műsorokat. Egyre fontosabb szerepet kaptam, aztán egyszer azt mondta nekem a „Pörkölt” (ez volt Gát beceneve), hogy miután egyre nagyobb igény mutatkozik a könnyűzenei műsorok iránt, dolgozzak ki egy koncepciót arra, hogy milyen műsorokat kellene gyártanunk. A zenei műsorok ugyanis nemcsak népszerűek voltak, hanem olcsók is: mi produkáltuk a televízió legolcsóbban előállítható műsorperceit. Ez azért volt lehetséges, mert akkor kezdődött a könnyűzenében a videoklip-korszak, a zenekarok maguk készítették a klipeket, és saját népszerűsítésük végett ingyen odaadták őket a televíziónak. Nekünk tényleg semmibe nem került. Egyre nagyobb teret hódítottunk, és a Könnyűzenei Osztály fénykorában a műsoraink megközelítették Vitray Tamás sportosztályának a műsorperceit. Szóval azt mondta a Gát, hogy dolgozzak ki egy koncepciót.

A koncepcióm alapja egy vertikális és horizontális struktúra volt, amiben korosztályok és műfajok szerint csoportosítottam a készítendő műsorokat. Igyekeztünk minden korosztályt és a lehető legszélesebb ízlésspektrumot megcélolni. Mindezt úgy képzeltem el, hogy akik egyfajta műsort csináltak, azok kerüljenek egy csapatba. Összesen négy ilyen csapat állt fel, amiben együtt dolgozott egy rendező, egy szerkesztő, egy műsorvezető, meg az asszisztensek. Nekik megvolt a saját koncepciójuk, nekem gyakorlatilag csak el kellett fogadnom, amit kitaláltak. Volt egy hagyományos tánczenei csapat, volt egy értékes popzenét közvetítő, egy kifejezetten rockzenét sugárzó – ennek volt az arca Nagy Feró –, és volt egy csapat, amelyik magába foglalta az összes többi műfajt: a countryt, a folkot, és így tovább. Minden héten másik team készített egyórás műsort. Az volt a címe, hogy *Rockstúdió*. Szombat esténként, főműsoridőben sugározta a Magyar Televízió kettős csatornája. Emellett számos klipműsort, meg beszélgetős adást is készítettünk.

Csakhogy Gát megbukott, mert olyan ikonikus figurákhoz nyúlt hozzá, akik már harminc éve a televíziónál dolgoztak és érinthetetlennek számítottak. Annyit viszont még sikerült elintéznie, hogy ő hozhasson embert maga helyett, és ragaszkodott hozzá, hogy én vegyem át a Könnyűzenei Osztály vezetését. Igen ám, de akkor én még a *Népszabadságnál* dolgoztam, státuszban. Azt mondta Gát, hogy majd megpróbáljuk elintézni, hogy ezt mellékállásban lehessen csinálni. Aztán kiderült, hogy nem lehet, mert ez egy igen fontos poszt egy hatalmas intézményben – akkoriban nyolcezer dolgozóval működött Magyar Televízió.

Frank Iván:

Amiket eddig meséltél, azt mind külsősként csináltad?

Czippán György:

⁵² Gát György (1947) rendező, forgatókönyvíró, producer, színész, dramaturg. Az MTV világosítója, kábelese, kameramanja, rendezőasszisztense, majd rendezője, producere volt. Ismert rendezői munkája a *Linda* című tévésorozat. Egy ideig vezette a televízió könnyűzenei osztályát.

Igen, de változott a helyzet. Osztályvezetőként már tévés státuszban lehetett csak dolgozni. Az tűnt az egyetlen lehetséges módnak, hogy a *Népszabadságtól* szabaduljak, hogy a tévé akkori párttitkára személyesen beszél Rényi Péterrel. Ő el is ment, és előadta, hogy van itt egy nagyon tehetséges fiatalember, aki nagyon kellene a televíziónak, úgy hívják, hogy Czippán György. Rényiben meghűlt a vér egy pillanatra, jójózott a szeme, és azt mondta, hogy „na jó, beleegyezem”. Így kerültem a televízióhoz és végre, immár főállásban egy ideig ismét a zenével foglalkoztam.

Frank Iván:

Pontosan meddig?

Czippán György:

Papíron 1997-ig vagy 1998-ig, ténylegesen viszont 1989-ig. Állományában voltam 1989 után is, de be sem jártam a munkahelyemre, a fizetésemet a feleségem vette fel. Tolatógánynak hívtuk azt a státuszt, amibe kerültünk akkor nagyon sokan.

Frank Iván:

Itt álljunk meg egy pillanatra. Mi történt, hogy erre a sorsra jutottál?

Czippán György:

1988-ban az átalakítás szele elérte a televíziót is. Úgy döntöttek, hogy megszüntetik ezt a monstrumot, feldarabolják kis egységekre. A könnyűzenei részleget is feldarabolták nyolc vagy kilenc részre, mindegyiknek egy-egy gyártásvezető állt az élén. Annyit tudni kell, hogy a gyártásvezető a lelke a produkcióknak, mert ő fizet, ő köt szerződést és mindent ő intéz. Csak mellékesen mondom, hogy a gyártásvezetők nagyon korán hálnak, az akkoriak közül ma már alig él valaki, pedig akkor még fiatalok voltak. Megezi őket a munkájuk. Szóval a gyártásvezetők fogták össze a csapatokat. Önállókk lettek azok a stábok is, akikkel együtt dolgoztam. Ők már összeszoktak a munkában, egy-egy szerkesztő csak bizonyos rendezővel, bizonyos operatőrrel, bizonyos gazdaságissal tudott együtt dolgozni. Rám tehát, mint osztályvezetőre már nem volt szükség, úgyhogy leváltottak. Felajánlották ugyan, hogy dolgozzak velük, de az valamelyik összeszokott stáb felbomlását eredményezhette volna. Nem fogadtam el, mire kaptam valami hangzatos címet – már nem is emlékszem, hogy mit –, és soha többé nem kellett belépnem a Magyar Televízió telephelyére. Mivel nem volt konkrét feladatom, a nyolc vagy kilenc év alatt egyszer sem jártam bent. Aztán, ha jól emlékszem 1997-ben, vagy 1998-ban kaptam egy levelet, hogy megnézték, és az elmúlt öt év alatt egyetlen műsorpercet sem gyártottam, és mivel éppen meg kell szabadulniuk néhány embertől, ezért engem is kirúgnak. Így is történt.

Frank Iván:

De tovább dolgoztál, ezúttal a könyvkiadásban találtad meg a helyed.

Czippán György:

Könyvkiadással már sokkal korábban, még az *Ifjúsági Magazin*os időkben kezdtem foglalkozni. Akkoriban ugye csak állami cég jelentethetett meg könyvet, de az Ifjúsági Lapkiadónak is volt egy könyvkiadói részlege, ami részben svarcban működött. Egyre terjedelmesebb műveket jelentettek meg, a végén már regényeket, meg tanulmányköteteket is. A szerzők jó része hozzám hozta a kéziratát, és a szövegek nagy részét én is szerkesztettem. Csak néhány címet sorolok: *Ki kicsoda a magyar rockzenében?*, *Ki kicsoda a külföldi rockzenében?*, *Beat lexikon*, *Volt egyszer egy Ifipark*, *A progresszív rock története*, de nálunk jelent meg Boros Lajos néhány könyve is.

Frank Iván:

Ez még az Ifjúsági Lapkiadó égisze alatt történt. De hogy lettél önálló kiadó?

Czippán György:

Volt jó néhány kézirat nálam, amik ott nem jelentek meg. Nyűgként hordtam ezeket magammal, aztán 1987-ben megnyílt a lehetőség, hogy magánszemély is alapíthat könyvkiadót, így létrehoztam a magamét, Laude néven. A laude szó dicséretet jelent latinul, a névválasztás pedig onnan ered, hogy a budapesti jogi egyetemmel szemben volt egy kiskocsmá, a Véndiák, ahol többedmagammal gyakran iszogattuk az akkor nagyon divatos Unikumot. Aki kiválóan, tiszta jelessel végezte el az egyetemet, az megkapta a summa cum laude minősítést. Mi viszont nem tartoztunk közéjük, az Unicum Laude minősítést ellenben birtokoltuk, úgy is hívták a brigádunkat, hogy Unicum Laude. Na, ebből származott a Laude név. A kiadó egyébként még ma is megvan, mint ahogy a később alapított másik kiadónk, aminek Anno lett a neve.

Frank Iván:

Milyen könyveket adtok ki?

Czippán György:

Nincs megkötés. Amit úgy gondolunk, hogy kiadásra érdemes, azt bevállaljuk.

Frank Iván:

Milyen, a zenével kapcsolatos könyvek jelentek meg a kiadónál?

Czippán György:

Pártatlanok akarunk maradni, és ehhez is tartjuk magunkat. Jelent meg nálunk a progresszív rockkal kapcsolatos kötet, de adtunk ki könyvet a Dolly Rollról is.

Frank Iván:

Mennyire kíséred figyelemmel a mostani zenei életet?

Czippán György:

Nézd, hetvenhárom éves vagyok, és ebben a korban már nem szokás csápolni a fiatalok zenéjére, de azért néhány évvel ezelőtt még rendszeresen jártam az A38-as hajóra. Azért még ma is elmegyek egy-egy koncertre, főleg a régi nagyokkal kiálló külföldiekre. Annak idején láttam a Queen⁵³ – sőt az 1986-os budapesti koncertjüket fel is vettük. Voltam Jethro Tull⁵⁴ az MTK pályán, Motörheadon pedig kétszer is, Marcus Millert⁵⁵ pedig valamennyiszer megnézem, ha itt jár, de mostanában már nagyon megválogatom, mire megyek. A P. Mobilhoz azért hú vagyok, előfordulok a Crazy Mama Music Pubban és

⁵³ A Queen brit rockegyüttes, amelynek tagjai Freddie Mercury (ének), Brian May (gitár), John Deacon (basszusgitár) és Roger Taylor (dob) voltak. Jellegzetességeik az aprólékos stúdiómunkával felvett albumok, és a rétegezett, hangsúlyozott gitár- és énekhangzás. A hangzásukat főképp a glam rock, heavy metal és progresszív rock stílusba sorolják.

⁵⁴ A Jethro Tull a nagy-britanniai Blackpoolban alakult, az 1960-as években. Zenéjüket Ian Anderson sajátos éneklési stílusa, páratlan fuvolajátéka és a szokatlan, meglehetősen összetett dalszerkesztés jellemzi. Zenéjük – bár először csak bluesrockot játszottak – klasszikus, kelta és art rock elemeket is egyesít magában.

⁵⁵ Marcus Miller (1959) dzsesszzenész, zeneszerző és producer. Először klarinéton tanult, de játszik basszusklarinéton, zongorán, szaxofonon és gitáron is. Legfőképpen basszusgitárosként ismert. Játékára jellemző a slappelés, vagyis a húrok ütés általi megszólaltatása.

Beatricén is néhányszor. ... Zenét viszont gyakran hallgatok, úgyhogy elég jól ismerem a legújabb keményrock irányzatokat is.

Frank Iván:

És a gyerekeid? Van, aki a zenét választotta? Mármint, hogy a színpadon.

Czippán György:

A második feleségemmel negyven éve élünk együtt, tőle is született egy gyerekem. De sem az idősebb, sem a fiatalabb nem lett zenész. Viszont a négy unokám közül a legidősebb kiskora óta dobolni tanul, és rendszeresen játszik különböző zenekarokban. Még iskolás, bármi lehet belőle. Akár zenész is.